

Posamezna številka stane 75 para

Naročnina listu: Celo leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. **Izven Jugoslavije:** Celo leto 120 din. **Inserati ali oznanila se** sračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. **Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije.** Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. **Uredništvo in upravišтво** je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. **Z uredništvom se more** govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. **Rokopisi se ne vračajo.** **Nezaprte reklamacije so poštne proste.** Telefon interurban št. 113.

136. štev.

Maribor, dne 28. novembra 1923.

Letnik XV.

Propadanje parlamentarizma.

Več svetovno znanih učenjakov in pisateljev, politikov in državnikov je že ugotovilo, da poveljna doba ni izpolnila stavljenih upov in nad ter da se Evropa še posebej ni preobrazila tako, kakor se je upalo in pričakovalo. Marsikaj se je sicer spremenilo, pravi principi demokracije se pa le niso znali uživetviti. Marsikje se je popolnoma zašlo na pota osebnih režimov in to v prvi vrsti v latinskih državah: Italija z Mussolinijem, Španija z generalom Rivero, Francija s Poincaréjem in maršalom Foch, Rumunija pa z Bratianom, ki vodi državno politiko pod egido svoje zelo aktivne kraljice. V teh državah parlamenta sploh ni ali pa mu je podrejena silno poniževalna vloga, da vse potrjuje, kar so odredili in ukrenili predstavniki osebnega režima.

Posebno vrsto negacije demokracije in parlamentarizma najdemo tudi v Madžarski, Grčiji in Bolgariji, kjer vlada v prvi državi Horthy z organizirano aristokracijo in štabnimi oficirji, v drugi oficirski zbor, v tretji pa gosposko-komitska zveza. Lahko rečemo, da se že v vseh evropskih državah pojavljajo novi problematiki Napoleoni in da dela pravo izjemo samo še Velika Britanija, in pa švicarske republike. Tu se parlamentarizem ne razbija, temveč razvija in čisti.

Tako na primer v Angliji ne more ne močna osebnost Lloyd Georja in tudi ne tradicionalna moč konservativne stranke preokreniti angleške politike ali pa ji vsaj nekaj podtakniti in naložiti, kar bi se lahko smatrajo za voljo te ali one stranke, ali pa za samovoljo te ali one politične osebnosti. Za razpust parlamenta in za nove volitve so zadostovala sedaj v Angliji čisto gospodarska vprašanja, pri nas se pa skupščina še ob takih težkih pomučnih vzrokih ne razpusti in še v tem, kar določa ustava, ne odločuje.

Ustava, katero je dal naš parlament, dela državljane za podanike in podložnike vlade, v Angliji pa državljani po ustavi postanejo gospodarji vsake vlade in če vlada v kateremkoli vprašanju ne ustreže zahtevam državljanov, je razpuščena in v najkrajšem času izvedene volitve postavijo novo. To kar imamo mi v Beogradu je daleč od vsake demokracije in po svoji tehnični strukturi (oblast majnsine) je podobnejša sovetu kot pa ustavni vladi, po tendencah je pa naš vladni predsednik Nikola Pašić še najbolj podoben ogrskemu guvernerju Nikolaju Horthy, ki naslanja svoj beli režim na politično organizirane štabne oficirje.

V takih državah ni seveda in tudi ne more biti niti govora o parlamentarizmu in o enotni narodni in državni politiki. Zato lahko razumemo, da se naš parlament ne sme niti zanimati, kaj šele oglašati v mnogih notranjih in gotovo v vseh zunanje političnih prashanjih. Kako globoko spodaj je naš parlament celo v splošnem padanju evropskega parlamentarizma se je videlo zlasti zadnje čase. Od volitev sem se še ena in niti najmanjša stvar ni tako odločila in rešila v parlamentu, da bi vsaj približno odgovarjala volji in želji večine državljanov Jugoslavije. Vlada si je s prevaro zagotovila glasove za nekatera skupščinska mesta in v raznih pododborih ima svojo glasovalno masino tako postavljeno in urejeno, da parlament sploh ne more priti do odločevanja.

V notranjih političnih zadevah se že pri razpravah v pododborih odgovorni faktorji ali ne prikažejo, ali pa s cinično samovoljo vse izvedejo po svoje. Primer imamo v ministru za agrarno reformo, ki se ogiblje seje izgovorom, da je bolan, potem v postopanju z uradništvom, glede katerega se na eni strani od enega ministra predlaga novi zakon, dočim drugi minister lepo na tihem stare doklade toliko znižuje, da ob novem zakonu in novih plačah v pogledu gmoetnega zboljšanja prav nič ne ostane, nadalje imamo tipične izgovore o »zbičanju podatkov« in tako lahko rečemo, da prehajajo gladko skozi našo skupščino in njene sekcije in odbore samo tajni fondii posameznih ministrstev. Sam vladni predsednik Pašić »zbira podatke«, se informira, potem pa zopet dolgočasno boleha, a ve končno le dobro uravnati, da se sprejme zanj »civilna lista« od 2 in pol milijona zlatih dinarjev.

V zunanji politiki imamo razne transakcije s fašistovsko Italijo, mussolinijado v Bolgariji, čudne intervencije v Grčiji, mejne korekture z Rumunijo, to-pervsko posojilo v Franciji itd. Glede vsega tega se pa parlament še zanimati ne sme, oglasiti se pa itak ne more, ker se njegovo zasedanje odlašča. Sestati bi se moral najprej 20. t. m., potem se je odlašal vedno za dva dni, sedaj je odložen do 3. decembra in najbrž se bo še naprej odlagal z raznimi izgovori ali pa vsaj radi praznikov.

Osební režim Pašičeve samoradikalne vlade si na tak način podaljšuje življenje, žalostni sloves prvenstva pri propadanju in grobokopih parlamentarizma ga pa prav nič ne vznemirja.

Politični položaj.

Nove meje med Jugoslavijo in Rumunijo. V soboto dopoldne je bila podpisana pogodba o definitivni razmejitvi med našo državo in Rumunijo. Čez deset dni prične tehnično začrtavanje dosedanjih in novih delov meje, ki mora biti končano do konca leta, v roku enega meseca pa mora pričeti evakuacija občin in ozemlja, ki je po mirovni pogodbi v Sevresu pripadlo obema državam in mora biti končana najdalje do 15. februarja 1924. Kar se tiče vseh ostalih občin in ozemlja, ki je bilo sedaj izmenjavano med obema državama, pa se mora izprazniti najkasneje 4 mesece po podpisu nove pogodbe. Naša država je dobila po novi pogodbi preko sevreske linije v Banatu sledeče kraje: Modoš, Pardanj, Veliki Gaj, Šurjan in Krivo Baro, kraljevina Rumunija pa Zomboljo, Jam, Čordo, Staro Bebo in Pustakerestur. V vaseh Modoš in Pardanj, ki štejeta preko 8000 prebivalcev, je nad polovico Srbov, Šurjan je čisto srbska vas, Veliki Gaj pa do polovice srbski. Kriva bara je madžarska vas in smo jo morali prevzeti radi tega, da smo mogli doseči popravek meje pri Bebi in Pustakeresturi. Od Rumuniji odstopljenih krajev so Jam, Čorda in Beba popolnoma rumunske vasi, Zombolje ima popolnoma nemško, Pustakerestur pa madžarsko prebivalstvo. Za odstopljeni donavski otok dobi naša država 569 ha pri Vel. Gaju, 114 ha pri Šurjamu in 118 ha pri Klariji. — Naš zunanji minister sedaj naglašča, da so končno in popolnoma soglasno rešena vsa mejna in področna vprašanja med nami in Rumunijo, v to izjavo pa daje malo upanja in vere pisava raznih rumunskih listov. Rumunska nacionalna stranka, ki je posebno močna v rumunskem Banatu, neprestano očita rumunskemu zunanjemu ministru Duci, da je žrtvoval velik del rumunskega Banata. Posebno se rumunski vladi očita, da ni ničesar storila za rešitev rumunskega elementa v Vršcu in Biserici, ki sta ostali pod Jugoslavijo. Razni rumunski listi nadalje naglašajo, da niso dovolj zavarovane pravice rumunskih narodnih manjšin pod našo državo in končno se vsi strinjajo v tem, da nova meja ni varna in prikladna za Rumunijo. Rumuni z mestom Zombolja niso preveč zadovoljni, češ, da imajo že brez njega dovolj Nemcev in da bi bilo bolje, če bi obdržali Srbe kot protiutež za Rumune pod Jugoslavijo. Rumunska nacionalna stranka se hučuje nad vlado, da pusti rumunski živeti brez varstva pod našo državo, ko je vendar očitno, da hoče Beograd raznaroditi rumunski element v Banatu. Rumunske zahteve in tožbe so seveda zelo pretirane, značilno pa je vse to, da se vidi, koliko in kaj je vse za končnoveljavno in sporazumno rešitvijo, o kateri govori naš minister. Rumunska nacionalna stranka je danes sicer v opoziciji, jutri je pa lahko na vladi, poleg tega še pa kaže marsikaj drugega, da obmejne korekture med nami in Rumuni še niso končane.

Sejo parlamenta je vsled protesta opozicije obljubil skupščinski predsednik za petek. Tedaj bi se določil njen dnevni red in ker je potem državni praznik, na to pa nedelja, bi se z delom začelo drugi teden. Decem-ber pa ima zopet vse polno praznikov in tako letos parlament v nobenem slučaju ne bo dosti opravil.

Proračun vrhovne državne uprave. Finančni odbor je v ponedeljek dovršil razpravo o proračunu vrhovne državne uprave. Od Jugoslovanskega kluba so govorili poslanci Pušenjak, dr. Kulovec in Žebot. Civilna lista kralja znaša 24.180.000. Značilno je, da znaša civilna lista skupaj nad 60.000.000 dinarjev, kar se po večini izplačuje v tuji valuti. Izdatki za narodno skupščino znašajo 28.748.940 dinarjev, obresti za državne dolgo-ve 149.351.911 dinarjev, pisarna kraljevega dvora 381 tisoč dinarjev itd. Skupaj stane vrhovna državna uprava skoro 1 milijardo dinarjev. Poslanec Pušenjak, dr. Kulovec in Žebot so ostro nastopili proti takemu vladnemu gospodarstvu. Povdarjali so glede civilne liste, da v dobi največjega siromaštva ne gre, da se dovoli tako visoka civilna lista. Glede državnih dolgov vlada velikanski nered. Mi niti ne vemo, koliko imamo dolga. Zahtevali so, da se črta postavka za izredno plačo Pašiču. Kritizirali so počasno delo državnega sveta in glede kontrole. Akti, stari že več let, se ne rešujejo. — Glavna kontrola ne vrši kontrole nad onimi, ki vrše korupcijo na debelo. Zadnji čas se zopet pojavlja v javnosti afera o volovski kupčiji, ki je znana izza Pucel-jevega ministrovanja. Beograjski listi pišejo o tej stvari in namigava se o stomilijonski škodi, ki jo je utrpela naša država pri tej kupčiji. Glavna kontrola še do danes ni izvršila preiskave. Velike so tudi afere glede izplačevanja nagrad pri tihotapstvu. Nagrade si prilasčajo višji uradniki; tisti, ki so faktično dobili tihotapce, ne dobijo ničesar. Pri penzijah se godi našim ljudem strašna krivica. Miloščinarji in vpokojenci v Sloveniji leta in leta ne dobijo, kar jim gre po zakonu. Tekom celodnevne debate se je odkrila cela vrsta novih umazanih stvari, ki jih vrši sedanji režim. Pri glasovanju

je za vlado glasovalo 15 poslancev, proti pa 11. — Nemci in džemijetovci so glasovali z vlado.

Kongres bunjevske stranke. Ze parkrat so skušali režimovci razširiti in utrditi neresnično vrst, da se je bunjevsko-šokačka stranka izločila iz proticentralistične opozicije, nedeljski kongres te stranke v Subotici je pa vse te vesti postavil na laž. Na kongresu sta zastopala Jugoslovanski klub poslanca dr. Hohnjec in dr. Kulovec, muslimanski klub pa dr. Behmen in Bukvica. Poslanec Blaško Raič je imel dolg govor o političnem položaju v državi, o korupciji v državni upravi in specielno o šolskem vprašanju. Posebno je povdarjal potrebo avtonomije za Vojvodino in pa skupne interese bunjevsko-šokačke stranke z ostalimi strankami federalističnega bloka. Govoril je končno o taktiki Jugoslovanskega kluba in izjavil, da so Bunjevci člani tega kluba in da se bodo že dalje borili za avtonomijo Vojvodine. Dr. Hohnjec je govoril o postanku zagrebskega bloka in njegovih ciljih ter o dosedanjih uspehih. Blok obstoja, kakor je bil zasnovan in nobene intrige nasprotnikov kakor tudi obljube, ki so se dajale poedinim strankam, ki so članice bloka, niso mogle omajati njegovega sestava in njegove fronte proti režimu. Kakor se ta blok bori za avtonomijo, tako velja tudi za poedine stranke, ki so v bloku, princip avtonomije. Vsaka stranka ima svojo taktiko, ki jo smatra za potrebno, in ne pride nam niti na misel, da bi svojim nasprotnikom delali veselje s tem, da bi ena stranka usiljevala svojo taktiko drugi in tako rusila medsebojno zaupanje na znotraj ter donesala možnost hegemonije v bloku samem. D. Kulovec je govoril o finančni politiki in je na podlagi proračuna dokazoval neenakost in krivice, ki se gode prečanom. Posebno pa je obširno govoril o politični in gospodarski organizaciji. Govorila sta tudi dr. Behmen in Bukvica. — Na zborovanju je bila prebrana brzojavka dr. Korošca. Soglasno je bilo sklenjeno, da se nadaljuje dosedanja politika v skupnem sodelovanju s Slovensko ljudsko stranko, oziroma Jugoslovanskim klubom.

Konvencija z Bolgarijo. Na ponedeljkovi seji SHS-bolgarske komisije v Sofiji so podpisali konvencije glede medsebojne izročitve krivcev, pravne pomoči in socialnega varstva. Za Jugoslavijo sta podpisala Rakić in Novaković, za Bolgarijo pa Kalkov in Fadenhecht.

Nov poslanec nemške stranke v parlamentu. Povo-dom odstopa Zombolja Rumuniji je nemški poslanec Heinrich izjavil, da odloži mandat, ker bo spadal kot meščan Zombolja pod Rumunijo. Mesto njega bi prišel v parlament njegov namestnik dr. Kraft, ki pa je že itak poslanec. Zato pride na njegovo mesto drugi namestnik, dr. Eckert, advokat iz Vel. Bečkereka.

Po svetu.

Tudi znamenje. Od 202 narodnih poslancev, katere je dobila Cankova vlada v Bolgariji, je 168 bivših aktivnih oficirjev, ki so bili pod Stambolijskijevo vlado odpuščeni iz armade. V Caribrodskem okraju sta izvoljena celo dva bivša generala.

Moč grških republikancev. Kriza monarhije v Grčiji je na vrhuncu. Kralj nima več nobenega vplivnega pristaša. Republikanci so si s sporazumom z Venizelisti zasigurali ogromno večino v armadi in med ljudstvom. Vlada sama se je postavila očito na stran republikancev in njeni listi ostro napadajo kralja, češ, da je protidržaven in revolucionar. Nered se vlada po celi državi, razbojništvo se širi, kakor v Makedoniji. Republikanci in venizelisti pričakujejo edino še pomoč od Venizelosa, katerega zovejo, da reši Grčijo. Vlada misli izjemno stanje ukiniti, ker so zarotniki popolnoma ugnani. Po obsodbi voditeljev upora ki so vsi obsojeni na smrt, se bo vršil še proces proti pobeglemu zarotniku — generalu Metaksosu, ki bo obsojen in contumaciam.

Notranjopolitični položaj Nemčije. Vlado skuša sestaviti dr. Albert, ki stoji nekako med nemško ljudsko stranko in med demokrati. Proti njemu so nemški nacionalni desničarji od ene strani, od druge pa socialni demokrati, ki so zrušili tudi Stresemanna. Centrum se še ni prav odločil za vstop v novo vlado, boji se pa, da bi odklonilno stališče, kakor ga imajo socialisti, lahko izzvalo desničarsko diktaturo, da diktatura se še vedno nemoteno propagira, četudi je prejšnji kabinet s komunistično stranko vred razpustil in prepovedal tudi stranko vsenemških desničarskih nacionalistov ali kakor se ona imenuje Deutsche Völkische Freiheitspartei. Delo te stranke je prevzela njena posestrina Deutsche Nationalpartei. «Germania», glasilo ljudske stranke, piše o priliki imenovanja dr. Alberta državnim kancelarjem, da je dr. Albert v vojni opraviljal v Ameriki vohunsko službo za Nemčijo. Vsled njegove nepredvidnosti je dobila ameriška vlada neki važen dokument v roke, vsled česar dr. Albert v Ameriki ne uživa posebnega ugleda. List dostavlja, da v sedanjih

Spominjajte se Dijaške večerje!

razmerah ni vseeno, kakšno stališče zavzema Amerika proti Nemčiji.

Bivši kronprinc želi v Italijo. Bivši nemški prestolonaslednik je poslal italijanski vladi prošnjo, za bivanje v Meranu, kjer se nahaja že njegov brat Adalbert. Kronprinc namerava ostati v Meranu več mesecev.

Kandidati in kandidatne liste v Angliji. V ponedeljek so se po vseh angleških volilnih okrajih uradno predale volilne liste volilnim organom. V okrajih, kjer je postavljena samo 1 kandidatna lista, se njeni kandidati že s tem dnem proglasijo kot izvoljeni. Volilnih okrogov z eno kandidatno listo je bilo 56 in od teh odpade na konservativce 38, na liberalce 10, na delavske stranke pa 7 volilnih list z odgovarjajočim številom že izvoljenih poslancev. V 559 okrajih, kjer se bodo vršile volitve dne 6. decembra, je pa postavljeno vsega skupaj 1406 kandidatov in sicer 558 konservativcev, 450 liberalcev, 412 delavske stranke in 50 neodvisnih.

Beleške.

Kako branijo radikali vidovdansko ustavo? Radikalna «Samouprava» brani vidovdansko ustavo takole: V vidovdanski ustavi ni niti ene napisane ali uzakonjene ustanove ali odredbe, ki bi izključevala enakopravnost Hrvatov in Slovencev napram Srbom. Tako na primer ni v ustavi niti enega paragrafa, ki bi se takole glasil: SHS državljani se delijo v kategorije: v prvi so Srbi, v drugi Srbi-prečani, a v tretji Hrvatje in Slovenci, Nemci itd.. Slovenci in Hrvati s Srbi niso enakopravni, ali Srbom pripada hegemonija nad Hrvati in Slovenci; ali beograjsko ministrstvo mora biti sestavljeno iz samih Srbov, ali vsaj iz srbske večine; ali Srbi so po svojih političnih izkušnjah pooblaščen, da vršijo vse glavne državne posle; ali Srbija ima pravico, da je najmanj obdavčena; ali vojska, državni svet, glavna kontrola, Narodna banka itd. morajo biti v rokah Srbov. Glejte torej bratje Slovenci in Hrvati, vsega, ravnokar zgoraj naštetega ne najdete v ustavi in kako je mogoče trditi, da naša ustava ne bi bila zgrajena na najširšem temelju enakopravnosti. Tako brani radikalna «Samouprava» vidovdansko ustavo. Vendar, ako bi kedo padel iz mesca v SHS državo ter presojal njene odnose po vidovdanski ustavi, bi moral priznati, da res ni v ustavi nič zabeleženega, kar bi zbadalo enakopravnost in razvrščalo Hrvate in Slovence v nižje kategorije nego Srbe. Ako bi pa ta človek iz mesca odložil ustavo in si ogledal resnično stanje, bi stavil tale vprašanja in dobil take odgovore: Kedo vlada v tej državi? — Srbi. Od koga je sestavljeno ministrstvo? — Od Srbov. Kdo dela zakone? — Srbi. Kdo upravlja vojsko? — Srbi. Kdo razpolaga z davčnim denarjem? — Srbi. Kdo je v komisijah? — Srbi. Kdo upravlja Narodno banko? — Srbi. Ali je vse to po ustavi? — Da. Kdo je ustvaril ustavo? — Srbi. Ali imajo v državi SHS Slovenci in Hrvati kako moč ter oblast? Nimajo. Ali je to po ustavi? — Da! Mar li so Srbi v državi v večini? — V narodni skupščini so. Ali glede števila državljanov? — Niso. Pa kako da so v skupščini v večini? Po volilnem zakonu. Kdo je napravil ta volilni zakon? — Srbi itd. Temu tujcu bi bilo na mah jasno, kako je pri nas v resnici. Vidovdanska ustava ne odreja s črkami Hrvatov in Slovencev enakopravnosti, a prikrojena je tako, da imajo Srbi hegemonijo in oni se tega dejstva poslužujejo na vse kriplje. Zato je ravno ustava kakor je in Srbi ne privolijo, da bi se predruščila. Po vidovdanski ustavi imajo Srbi vse možnosti, da so absolutni gospodarji v vsem javnem življenju a Slovencev in Hrvatov ni na razpolago prav nobeno sredstvo, ki bi jih branilo proti srbski nadvladi.

Dvojno mnenje. »Beograjski Glasnik« prinaša v ilustraciji odnošaje med Hrvati in Srbi to-le primer: Oče je tako pretepal sina, da mu je nazadnje že postalo žal, pa ga je vprašal: »Znaš, sine, zakaj te preteparam?« Sin molči. »Bijem te, sinko, zato, da boš boljši. Da te popravim in privedem nazaj na pravo pot.« — »Ne, oče«, odgovori sin, »ne biješ me ti za to, da bom potem boljši, ampak ker si ti močnejši.« — Na tak način tudi mi popravljamo Hrvate. Vse v njihovem interesu, toda na njihovem hrbtu. Vse po očetovski, toda vse z batinami hoče današnji režim deco te države do tega pripraviti, da se vzdignejo proti državi. Gazijo se zakoni, da bi se popravili državljani. Krade se in pleni, da bi se spravili podaniki na pravo pot. Laže se in mami ljudstvo, da bi se mu razvila vora v državo. Omejuje se svoboda delovanja in svoboda osebe, da bi se državljani naučili ceniti to svobodo! — In tako gre današnji režim v popravljanju državljanov vedno dalje, dokler ne bodo imeli dovolj dobrot in se mu uprli.

† Josip Stritar.

Ostavlil je slovenski narod 25. t. m. v Rogaški Slatini naš literarni starosta Josip Stritar. Kaj je bil blagopokojni Sloveniji, to čutimo mi vsi starejši, ki ne moremo razumeti in še manj se pa ogreti za moderni kaos in neorientiranost v naši moderni prozi in poeziji.

Stritarjeve spise in pesmi razume vsak Slovenec: inteligent, delavec in kmet. Njegovi literarni proizvodi so pisani res našemu narodu v poduk ter razvedrilo.

Rajni Stritar je bil eden od najplodovitejših pisateljev, ki so izšli iz naroda, pa pozneje kot inteligent in talentirani literati tudi pisali za narod tako, da ga je ta razumel, cenil ter se iz njih spisov tudi navduševal za enkratno samostojno slovensko bodočnost.

Ne bomo tukaj naštevati Stritarjevih prozaičnih in pesniških proizvodov, koje pozna vsak zaveden Slovenec, ampak je namen naših vrst samo ta, da spomnimo skromni, ponižni, a samozavestni slovenski narod na moža, ki je živel, deloval in mnogo — mnogo pisal za duševno povzdigo našega naroda.

Rajni Stritar je bil mož, Slovenec kmetskega rodu, ki je imel kot poznejši, svetovno izobraženi inteligent pogum, da je zavrgel vse, kar bi bilo našemu narodu v škodo ter kvar in mu je ponudil kot pravi učitelj naše literature neizčrpljivo čašo, iz katere bodo lahko zajemali še pozni slovenski rodovi, ko se bodo otresli sedanjega novodobnega in samo mladinsko literarnim kastam na videz razumljivega — a za narod brezpomembnega kopičenja praznih besed — frazerstva.

Stritar je bil kot prozajik in kot poet učitelj vseh onih, ki so nam zapustili v slovenski literaturi nekaj nezabno lepega, milega, navduševalnega in samozavestnega. In ravno častno mesto učitelja slovenske literature je dosegel blagopokojni na ta način, ker je sam veliko znal, je svoje znanje z razumom uporabljal in vsako besedo, predno jo je zapisal, tudi dobro premislil in radi tega so tudi vsi njegovi spisi dovršeni glede vsebine in oblike.

Ko je Stritar kot mož izkušenj in priznanja moral napraviti prostor svojim nekdanjim učencem, ni kot užaljeni literat obrnil svojemu narodu hrbta, ampak mu je iz tujine postal vzgojitelj in buditelj njegove nežne mladine. Iz te njegove dobe pisateljevanja za mladino ostane rajni Stritar ravno našemu kmetskemu ljudstvu nezaben. Mohorjeva družba je skrbela, da so Stritarjevi spisi za mladino prišli med narod ter navdušili starše in otroke za res nekaj lepega, idealnega in preprostega človeka osrečevalnega. Ravno priprostemu, po blagem hrepenečemu slovenskemu narodu se je rajni Stritar najbolj priljubil kot mladinski pisatelj. Kot starec je Stritar dokazal, da treba pisati za mladino tako, da se pridobi starše ter otroke.

O rajnem Stritarju se je in se bo pisalo še obširno, a prepričani smo, da bo rajni tudi vedno zavzemal v vrstah slovenskih književnikov najčastnejšo mesto, ker ni razdiral, ampak zidal, ker ni kveril ter pohujševal, ampak blažil ter vzgajal, radi tega so in bodo njegova dela rodila blagoslov tudi za naše poznejše rodove.

Slovenskemu pisatelju in pesniku Stritarju nezabna slava njegovemu častnemu spominu in to odkrito od strani starih ter mladih!

Stritar se je rodil 6. marca 1836 v Podsmreki pri Velikih Laščah na Dolenjskem kot sin revnejših kmet-skih staršev. Študiral je v ljubljanskem Alojzevišču, kjer se je že kot dijak navdušil za poznejšo literarno pot. Po končani sedmi šoli je zapustil ljubljansko Alojzevišče in se podal leta 1855 na Dunaj študirat jezikoslovje. Kot visokošolec je zelo veliko potoval in študiral evropsko literaturo. Leta 1874 je nastopil na Dunaju profesorsko službo, katero je vršil do leta 1901. Na Dunaju, oziroma v Aspangu je živel do lani, ko so ga prepeljali v Rogaško Slatino, kjer je s svojo soprogo Terezijo Hochreiter živel do smrti.

Blagopokojni je bil na mrtvaškem odru v Rogaški Slatini. Kulturna in prosvetna društva v Rogaški Slatini in okolici sprejmo pokojnika v mrtvaškem sprevodu na kolodvor v Rogaški Slatini danes dne 28. novembra 1923 dopoldne. Krsta se odpelje ob pol 2. uri popoldne z železnico iz Rogaške Slatine in dospe okrog 7. ure zvečer v Ljubljano. V četrtek, dne 29. t. m. se prepelje krsta v Narodni dom, kjer se postavi v vestibulu na mrtvaški oder. Dostop k mrtvaškemu odru bo občinstvu prost od 9. ure zjutraj do 3. ure popoldne.

Dne 29. t. m. točno ob 3. uri popoldne mrtvaški sprevoz izpred Narodnega doma na ljubljansko pokopališče.

Onevne novice.

Oblastni občni zbor JDS v Mariboru. Zadnjon edeljo so sklicali demokratje oblastni občni zbor v Maribor. Zborovanje je otvoril mariborski advokat dr. Lipold, nakar je sledilo poročilo tajnika Špindlerja. Špindler je vezal zopet prazno slamo v snovanju krajevnih organizacij, katere ze ima vsaka stranka, samo JDS kot najbolj napredna pa še ne! Po Špindlerjevem naznanilu bodo demokratje osnovali več okrožnih tajništev, a so še prostori mariborskega JDS oblastnega tajništva noč in dan skrbno zaprti z železnimi vrati. Za Špindlerjem je po »Taborovem« poročilu »markantno« govoril dr. Žerjav. Povedal ni nič drugega, kot da je za SLS prišla doba premišljevanja, slovenska radikalija je že poginila v svoji lastni gnilobi in oni slovenski demokratje bodo stopili sedaj iz rezerve. Krog in krog se pokazuje fiasco nasprotnikov in sedaj mora stopiti JDS zopet na plan! Ob koncu je še zapiskal na dr. Kukovčovo koncentracijsko piščal in nato je sledil »frenetičen« aplavz. . . Žerjavovem govoru je sledila debata in tej volitev oblastnega odbora. Demokratje so »prosili« dr. Kukovca, naj bi prevzel on mesto oblastnega predsednika, a je rekel, da vztraja pri svojem sklepu in bo še nadalje premišljeval o demokratskih načrtih za bodočnost. Dr. Žerjav sam je izjavil, da se pokazuje krog in krog fiasco nasprotnikov, JDS stopa zopet na plan, a dr. Kukovec bo spal še nadalje kot politični medved. S tem JDS stopanjem na plan torej ne bo tako resno, kakor napoveduje dr. Žerjav, ker demokratski kralj Matjaž dr. Kukovec še bo nadalje spal. . . Mesto dr. Kukovca je bil kar z »vzklikom« izvoljen oblastnim predsednikom mariborski ad-

vokat pičlih zmožnosti dr. Franjo Lipold. Kar nima nobena druga stranka, to ima slovenska JDS, namreč vsi člani stranke so obenem tudi odborniki. Originalno, a je izvedljivo le pri slovenskih demokratih, kojih eno omizje predstavlja že celo stranko. Volitev odbora kronajo od vseh vetrov zmetane in že stare, neoriginalne in na JDS sestankih že bogzna kolikokrat prečitane resolucije, med njimi tudi jerihonska tromba o koncentraciji naprednih sil. Bilo pa je na zborovanju seve vse vzhičeno, govorniška slama markantna, aplavzi frenetični, volitve z vzklicem, pozivi na plan — a ata dr. Kukovec se je kljub temu odločil, da bo rajši naprej spal in prepušča vzhičenost, markantnost, frenetiko, vzklike in ofenzivo res spečega dr. Kukovca vrednemu drugu dr. Francku Lipold. Cesar ni zmogel dr. Kukovec skozi dobo 20 let, ki ga je tako utrudila, da sedaj spi, to bo učinil pod dr. Žerjavovim klicem: JDS na plan, nasprotniki doživljajo fiasco! — dr. Franjo Lipold!

Zakaj se je dr. Kukovec odrekel aktivnemu političnemu delovanju? Vzrok o izstopu dr. Kukovca iz aktivne politike nam je razkril na zadnjem oblastnem zboru demokratov dr. Lipold. Poročal je javno, da so zadnje volitve dr. Kukovca tako potle in presenetile, da ja takoj po volitvah poslal oblastnemu načelniku izjavo, da mu vsled razcepljenosti naprednih sil začasno ni mogoče aktivno sodelovati v javnem življenju. Sedaj vemo, da dr. Kukovec sam uvidi, kako slab general je bil.

Vedno je koncentriral svojo napredno armado, trobil o napredovanju demokratov, pobijal nasprotnike z besedami v prah, a ko je prišlo do volilne bitke, se mu je napredna armada razpršila in ostal je na bojnem polju dr. Kukovec sam — — — Demokratska armada, ki je razcepljena, je poglala dr. Kukovca v zapeček. In to razcepljeno napredno armado, kateri je obrnil hrbet star borec napredne misli dr. Kukovec, kliče že sedaj na plan dr. Žerjav. Kaj ne, vsako JDS zborovanje nam poskrbi za brezplačno zabavo in JDS voditelji sami javno z besedo in objavami v listih dokumentirajo vso zmedenost, nerednost in trhljo slabost slovenske demokracije.

»Originalnost« JDS organizacije v nazivih. Dr. Lipold je na oblastnem občnem zboru demokratov v Mariboru zaupal, da je ljubljanska demokratska organizacija napram mariborski — sestra! Demokratski oblastni organizaciji sta si torej sestrji; v kakem sorodnem kolenu bodo neki krajevne organizacije — — a te so še le koncentrirane, do rojstva še ni prišlo in do krsta pa menda sploh ne bo — — — ker bo v JDS ostalo samo pri dveh sestrah.

Šteti dnevi. Naši tovariši — 22 reduciranih uradnikov in poduradnikov-invalidov — štejejo dneve, ko bode treba zapustiti svoja službena mesta in oditi. Oditi v trdi zimi in snegu dalje. A kam?! To vprašanje je ravno v tem času mnogim od teh nesrečnežev tako trpko in težko, da se nehoti strese po vsem životu. 22 reduciranih tovarišev-invalidov, poganih pod milo nebo v snegu in zimi, izpostavljenih v sijajnih socialnih razmerah na sijajno beli smrtnomrzli led. Nobeden ne ve ne ure ne dneva, z gotovostjo pa vsak ve to, da je reduciran in da so mu dnevi šteti. Mogočni naš g. šef, organ še mogočnejše radikalno-socialne politike, mrzlično, z napetimi živci, z razplamteko maščevalno strastjo pričakuje trenutka, ko se bo reko: Ni jih več! Hiti, žuri se, da čimprej pritira tragedijo 22 obsojenih mučencev do konca. Zato je brzojavno odredil, naj vsi reducirani predložijo osebne listine in službene dokumente, radi lepšega tudi oni, ki niso reducirani. Ker umemo na uradni barometer socialne politike prav dobro čitati in prerokovati vreme, najbrže nismo v zmoti, če rečemo, da zapíha od tam vsak čas silno ostra burja, ki odnese uboge žrtve naravnost na led. Z drugo besedo: Stvar je treba pospešiti, obsodbo hitrim potom izvršiti, da utihnejo protesti, prenehajo obupni, ogorčeni glasovi samobrambe. Ali ne, g. Goršič? Da, hiteti je treba z eksekucijo nad obsojenci, drugače bi kaka neljuba amnestija vse veselje pokvarila. Dnevi 22tim našim tovarišem so šteti. Pogani od socialne bede na led. Skoro vsi, kolikor jih je našlo kedaj preje borni svoj kruhek pri tem oddelku, skoro vsi so pogani proč — obsojeni. Gotovo dejstvo je, da imajo invalidi-namščenci povsod drugod, pri drugih oddelkih, kolikor toliko zaslonbe in opore, le pri socialnem nič. To se pravi: pri oddelku, ki si je privzel za častno, veliko nalogo in dolžnost, delovati med drugim tudi za obstoj in prospeh vojnih žrtev. — Invalidi.

Nova amnestija. Iz Beograda vedo poročati razni listi, da bo na kraljev rojstni dan razglašena amnestija, ki bo obsegala vse one osebe, ki ob priliki prestolonaslednikovega krsta pri amnestaciji niso bile upoštevane. Vse te vesti o amnestiji pa ne dajo razumeti, kateri delikti bodo amnestirani. Od mnogih strani se izražajo pomisleki in sum, da se tudi amnestija kakor vse drugo strankarsko izrablja in da so na delu elementi, ki so udarili na njo svoj monopol ter jo sedaj po svoji volji in po svojih interesih delijo.

Nabavka pušk na račun francoskega posojila. — Čim bo francoski senat odobril Jugoslaviji posojilo 300 milijonov frankov, namerava vojni minister nabaviti 100 tisoč pušk iz Francije in 50 tisoč nemškega sistema (Mausner), ki jih dobimo iz Čehoslovaške. — Jugoslovanska vojska bo s tem postala samo še bolj zmešana. Dosedaj ima skoro vsak polk drugačne puške in različno municijo, sedajo bo pa še huje. Kaj pa pomeni v slučajuvojne enotnost orožja in municije, to si lahko vsak sam misli. Dosedaj imamo v naši armadi stare srbske, ruske francoske, avstrijske in bogsigavedi še kake puške, sedaj pa dobimo še nemške zraven. Naša vojaška uprava pač misli samo na to, kje bi se dalo pri posameznih dobavah največ zaslužiti, potem pa naj bo dobavljeni material še tako neraben in nepraktičen.

Bolgarski begunci v Beogradu. V soboto se je služila v Beogradu žalna služba božja ali parastos za Daskalova in Stambolijskega. V imenu vlade je prisostvoval minister Marko Trifković, dalje so se parastosa udeležili delegati parlamentarnih klubov, zastopnik čehoslovaškega poslanstva, vdova Daskalova, hčerka Stambolijskega, bolgarska kolonija in mnogo občinstva. — Ob tej priliki je napisala beograjska »Politika« daljši članek o življenju bolgarskih emigrantov v Beogradu. — Njen sotrudnik je obiskal Todorova, bivšega bolgarskega poslanika pri naši vladi ter se na lastne oči prepričal, kako lažejo sofijski listi, ki pišejo o razkošnem življenju bolgarskih beguncev in voditeljev zemljoradniške stranke. Todorov prebiva v par sobah neke nove beograjske zgradbe, ter ima pri sebi več drugih beguncev. V sobah ni niti najpotrebnejšega pohištva in vse kaže, da živijo ti ljudje v velikih gmotnih zadregah. Vrh tega pa še niso varni pred zalezovalci in atentatorji sedanjega bolgarskega režima. Tajne organizacije tega režima so postavile vse važnejše osebnosti na črno listo in vsepovsod jih zalezujejo najeti in dobro organizirani morilci. To se je videlo v Pragi, kjer je padel Daskalov, in vsak čas se lahko pričakuje kaj podobnega tudi v Beogradu, ker so tudi Todorov in še drugi na črni listi. Todorova zvesto čuvajo njegovi spremljevalci in sostanovanci in če pride kak neznanec v njegovo stanovanje, se par mož takoj obrne proti njemu z roko v žepu. Še le, ko se seznanijo, mu razložijo, da so pripravljeni na vse in da imajo vedno revolverje pri rokah. Sam Todorov se za nevarnosti ne zmeni dosti in njegovi tovariši, zlasti mladi slikar Obov, sin bivšega ministra, ki pri njem stanuje, se pritožuje, da je zelo nepreviden ter da podcenjuje zarotnike, ki so pripravljeni celo hčerko pokojnega Stambolijskega ubiti. — Todorov je sotrudniku »Politike« pripovedoval, kako se je z Daskalovom in Stambolijskim seznanil med vojno v sofijski ječi, kjer so se znašli vsi nasprotniki režima, ki je peljal Bolgarijo v vojno ob strani Nemčije. Todorov je trdno prepričan, da bo bolgarsko delovno ljudstvo kmalu vrglo sedanji režim, inteligenci v emigraciji pa pripisuje v prvi vrsti nalogo, pridobivati Srbe in druge Jugoslovane za zblizanje z bolgarskim narodom, ki je nedolžen nad vsem, kar so zakrivali protiljudski režimi.

Življenjepis Nikole Pašića. »Pravda« iz Beograda poroča, da pripravlja posebni odbor radikalne stranke material za Pašićev življenjepis, ki ga bo izdala radikalna stranka. Knjiga bo izšla na račun strankine (— pravzaprav državne) blagajne.

Občinske volitve v Novi Gradiski. V mestu Nova Gradiska na Hrvaškem so se vršile te dni občinske volitve, ki so prinesle odlično zmago Hrvatski zajednici. Dobila je 11 mandatov, dočim so jih dobili združeni radikali in demokrati 6, cionisti pa enega.

Veleselj v Beogradu. Za Ljubljano in Zagrebom Beograd noče zaostati, in ker ste ti dve mesti priredili veleselje, ga hoče tudi Beograd. Osnoval se je že poseben odbor iz beograjskih industrijskih in trgovskih krogov, ki bo izdelal natančen načrt veleselja, ki bi se moral prvič vršiti meseca marca prihodnjega leta.

Nova tvornica vagonov. Tvornica »Ferum« v Susednici, ki se je dosedaj bavila samo s popravilanjem vagonov, namerava svojo tvornico povečati, da bo izdelovala nove vagonne. V novi tvornici bo zaposlenih okrog 3000 delavcev.

Strašna posledica ljubosumnosti. V Novem Sadu se je te dni dogodila strašna tragedija, katero je povzročila žena ruskega begunca Stefanovič-Prihoženko. Zanimala se je za mladega godbenika, ki je igral v orkestru neke novosadske kavarne. Orkester so sestavljali sami ruski begunci. Prihoženko je zvedel za nezvestobo svoje žene ter je sklenil, da se krvavo maščuje. Šel je v dotično kavarno, kjer je že našel svojo ženo v družbi ljubimca in njegovih tovarišev. Prisedel je k njimi, nato pa plačal godbo, da je svirala pesem o Volgi. Žena ni nič dobrega slutila ter je odšla iz kavarne. Komaj so zadoneli prvi zvoki godbe je ljubosumen soprog potegnil dva samokresa in začel popolnoma hladnokrvno meriti in streljati na člane orkestra. Stirje, med njimi ljubimec njegove žene, so se takoj zgrudili, smrtno zadeti v glavo, dva pa je težko ranil, da najbrž ne ostaneta pri življenju. Ko je postrelil vseh šest godbenikov, si je še sam pognal kroglo v glavo ter obležal mrtev. Celi prizor je trajal samo par sekund, tako da so gostje presenečeni obsedeli ter si nihče ni drgnil ovirati ljubosunnega zločinca.

Pretep z italijanskimi mornarji. V Dubrovniku je te dni prišlo do pretepa med moštvo nekega italijanskega parnika in delavci. Italijanski mornarji so se klavili po mestu, popivali in izzivali s svojo italijansko predrznostjo. Tega delavci niso mogli mirno prenašati in prišlo je do pretepa, v katerem je neki Italijan z nožem težko ranil enega delavca. Policija je zločinca, ki je pobegnil na svojo ladjo, aretirala ter zaprla.

Proces proti Paskijeviču in Thierryju pred zagrebškim sodiščem se je začel v ponedeljek. Kako veliko zanimanje vlada v Zagrebu za ta proces, kaže to, da prinašajo zagrebški listi podrobna poročala kar na celih straneh. Sodišče je izdalo vstopnice k razpravi samo v omejenem številu. Paskijevič in Thierry zločina nista še priznala, zadnji taji sploh vsako soudeležbo pri roparskem umoru. Zanimiva razprava pred sodiščem bo trajala gotovo nad teden dni.

Pretep med policijo in beograjskimi dijaki. Dne 25. t. m. je prišlo do pretepa med policijo in akademiki v hotelu »Slavija«. Opozicijski dijaki so sklicali v tem hotelu zborovanje, katero pa je policija prepovedala, češ, da je to zborovanje komunistov in zemljoradnikov. Ker se je pa dijaštvo kljub prepovedi zbralo k zborovanju, je vdrla policija s silo v dvorano ter hotela nepokorneže razgnati. Prišlo je do tepeža, pri katerem trpi največjo škodo last-

nik hotela, ker so mu razbili vse šipe na oknih ter demolirali celo dvorano. Pred hotelom se je zbrala tako velika množica radovednežev, da jih je morala razgnati kavalerija. Aretiranih je bilo okrog 80 študentov.

Dvoboj. Minuli četrtek se je odigral v Gradcu v »Gotiji« dvoboj na sablje pod zelo ostrimi pogoji med visokošolcema: Sacher Mosa iz Krakova in F. Schwarz iz Zemljina. Oba sta zapustila bojišče s smrtno nevarnimi usekljaji. Sacherja je Schwarz tako česnil po glavi, da mu je razkral lobanjo in mu je prezačil možgane, a Schwarzu je Sacher odsekal nos. Oba sabljača so prepeljali v graško deželno bolnico, od tamkaj so ju tudi naznanili policiji. Treba pa tudi pripomniti, da je Sacher Mosa edini sin bogatih staršev.

Nova učna knjiga. Ravnokat smo dobili novo učno knjigo za učiteljske: Dr. Alojz Homan, »Učiteljenski Pouk«, kako si ohranimo zdravje. Vezana knjiga stane 45 din. Dobi se v knjigarni sv. Cirila v Mariboru.

NAROČNINA »STRAŽE« ZA L. 1924.

»Straža« stane celo leto	80 Din.
pol leta	40 Din.
četrt leta	20 Din.
mesečno	7 Din.

Naročnina se naj pošlje na upravišstvo »Straže« v Mariboru. Najboljše je, da se vsak posluži položnice.

Iz Maribora.

IZ SEJE OBČINSKEGA SVETA

dne 27. novembra 1923.

Občinski svetniki so tokrat po večini prišli pravčasno, tako, da je občinski svet bil sklepčen še pred pol osmo uro. Ker pa je bila na dnevnem redu kot prva točka volitev mestnega svetnika namesto odstopivšega g. Kežjarja, je župan sejo otvoril še le malo pred osmo uro; kajti takrat še le je blagovolil priti občinski svetnik dr. Rosina, ki je bil kandidat magistratne večine za mestni svet. Pri volitvi, ki se je na to vršila, je dr. Rosina res tudi bil izvoljen. Vprašan, ali sprejme to mesto, z veliko težavo spravi iz sebe pritrdilo.

Nato se spominja župan pokojnega pesnika Stritarja. Občina se pogreba udeleži po županu ter občinskih svetnikih Rogliču in dr. Pivkotu. Mesto venca na grob, bo dala občina večji dar za dijake.

Vpokojevcem se zvišajo draginjske doklade za 25 odstotkov počenši s 1. novembrom.

Za revne učence se podari Podpornemu društvu znesek 37.500 D, da jim društvo za božičnico priskrbi obutje in obleko.

Proračun za leto 1924.

Nato se začne razprava o proračunu za prihodnje leto. Poroča podžupan Družović. Generalna debata je pokazala, da za proračun med obč. svetniki ni veliko zanimanja. Mnogi ga najbrž še niti prebrali niso. Ko župan otvori debato, se izmed slavne večine nikdo ne oglasi k besedi. Tudi dr. Rosina, ki po poročilih »Tabora« baje s svojo bistroumnostjo pri debatah nadvladuje vse obč. svetnike, molči — on — dr. Rosina ne ve ničesar povedati. Po daljšem molku v dvorani se javi k besedi obč. svetnik dr. Jerovšek, ki izvaja:

Predloženi proračun za leto 1924 je nekoliko boljši, kakor je bil zadnji. Zastopniki SLS so lansko leto stavili glede na proračun celo vrsto predlogov, ki so bili sprejeti. Ti lanski sklepi so se letos pri sestavi proračuna deloma upoštevali, deloma pa tudi ne. Mi smo lani zahtevali, da naj pride v proračun seznam uradništva, kakor ga ima proračun ljubljanske občine, ker obč. svetniki morajo vedeti, katere in kakšne uradnike imajo v obč. službi. Naš proračun tega seznama žal nima. Mi smo dalje zahtevali, da pridejo v proračun tudi vsa mestna podjetja, kar se pa ni zgodilo, kajti v proračunu še vedno manjka mestni kino in premogovna komisija, kjer se tudi dela in sicer veliko dela z obč. denarjem. Zahtevali smo lani tudi, da naj proračun obsega seznam dolgov mestne občine. Tudi ta zahteva se letos še ni upoštevala. Obč. svetniki pa morajo vedeti, koliko dolgov ima občina! To so torej nedostatki letošnjega proračuna in sicer le nekateri.

Splošno pa še moramo tukaj omeniti tudi pomanjkljivost uprave mestnega gospodarstva. Mi smo letošnje leto imeli celo vrsto disciplinarnih zadev. Predmet teh disciplinarnih preiskav so bile po večini poneverbe mestnih uslužbencev.

Občina je bila vsled teh defraudacij občutno oškodovana. Vzrok teh poneverb je slaba uprava. Disciplinarne preiskave so pokazale, da obstoji poleg glavne blagajne pri g. ravn. Boltavzerju še cela vrsta drugih blagajn. Imamo skoraj v vsaki sobi po enega ravnatelja, ki ima svojo blagajno. Ti »ravnatelji« ne obračunavajo dnevno, kakor bi bilo potrebno, temveč mesečno in še to ne. Občinski denar, ki ga prejmejo, ne pustijo v uradu, temveč ga nosijo seboj na dom in v bare ter beznice ter tam občinski denar zalumpajo in zakrokajo. Temu se mora storiti konec. Te postranske blagajne naj dnevno obračunavajo in odvišni denar dnevno izročajo glavni blagajni, potem ti gospodje »sekcijski« šefi ne bodo imeli priložnosti zapravljati in poneverjati obč. denar.

Nato se oglasi Bahun. On sicer pravi, da mora besedam dr. Jerovškega v mnogih ozirih pritrditi, vendar ker je dr. Jerovšek govoril v imenu opozicije, mu ne more povsem priznati, da ima prav.

On hvali svoj proračun in pove odkrito, da je proračun tako zmeren le zato, ker stojimo pred obč. volitvami, ki bodo čez kakih 5 ali 6 mesecev. Pred volitvami pa se volilec ne sme nalagati novih davkov in

bremen, ker bi potem pač še manj marali za socialdemokrate in demokrate. Bahun pravi, da ima Maribor še veliko premalo davkov, da se da iz davkoplačevalcev letno iztisniti še veliko milijonov, on že dolgo premišljuje o raznih novih davkih, ki se jih bo lahko upeljalo, seveda ne letos, ampak prihodnje leto po občinskih volitvah. Zares pravi raj bomo imeli v Mariboru, če zmagajo pri prihodnjih volitvah demokrati in socialisti! Plaćevali bomo, da bo joj, to sledi iz Bahunovih besed.

K proračunu še napravita kratke pripombe g. Franca in dr. Mulej in konec je bil generalne debate — dr. Rosina pa, ki je prišel ob 8. uri, je ob pol 9. uri že izginil.

Na to se je z veliko naglico predelal proračun od naslova do naslova. Obč. svetnikom so se javile samo izpremembe, ki jih je napravil finančni odsek. Pri vsakem naslovu se glasuje, glasovi se natančno preštejejo. Videlo se je, da se je g. župan od lanske proračunske razprave veliko naučil. Tako je prav. Skupni stroški znašajo 11.066.500 D, dohodki pa 10.800.672 D, primanjkljaj torej znaša 265.827 D in se krije z blagajniškim prebitkom leta 1923.

Nove doklade se torej tokrat niso naložile.

Pota demokratov vodijo vedno h koritom. Znani demokratski občinski svetnik g. Kežjar je odložil svoj mandat. Ze koj pri odložitvi je bilo uganiti, da je storil ta korak iz prav posebnega koritarskega namena. In res, zve, deli smo, da bi g. Kežjar rad zlezel v mestno električno podjetje kot bilančnik. Mi smo sami za to, da pride v to podjetje res kak strokovnjak, ki se bo razumel na bilance in račune, a ravno o g. Kežjarju je presneto dvomljivo, da bi on kot računski strokovnjak koristil mestni občini. Kežjar je bil vendar ravnatelj špedicijske tvrdke »Balkan«, kjer je vodil bilance tako strokovnjaško, da je prišla firma na kant in g. bilančnik Kežjar se je moral kot »preveliki« strokovnjak umakniti iz podjetja. Za privatno firmo demokrat Kežjar ni bil sposoben, pač pa bo po mnenju socialpatrijotov in demokratov za tako važno podjetje, kot je mestno električno. G. Kežjar bo gotovo dobil to korito, ker je tudi g. Bahun za to, da se tešejo korita na škodo občine in sicer samo za socialpatrijote in demokrate, ki so si ravno glede koritarstva že od nekdaj kar v prvem kolenu v zlahti. G. Kežjar si pač misli: za privatna podjetja nisem, pač pa kot demokratski rodoljub koritar za mestno, saj so moje zasluge kronane s Kežjarjevo ulico in kot takega me bo že redila občina! G. Kežjar, veliko sreče pri sestavljanju bilanc v mestnem električnem podjetju.

Naše stališče glede razdvojenosti v organizacijah. V nekaterih nepolitičnih organizacijah v Mariboru so nastali ter se pojavili notranji spori. Tako je na primer v organizacijo invalidov. Iz te organizacije je izstopila pretežna večina odbornikov in sklicuje izredni občni zbor. Nesoglasje in cepljenje je izbruhnulo radi nezadovoljstva s predsedstvom. Obe ti med seboj razdvojeni skupini v invalidski organizaciji, bi se radi javno prerekli med seboj v listih. Mi smo odločno proti sporom, ki so zgolj osebnega značaja in smo se odločili, da ne bomo sploh ničesar objavili glede invalidov ne glede ene in ne glede druge skupine, dokler se sporna zadeva ne poravna in obe grupi zopet ne združita. Notranji spori v organizaciji ne spadajo v javnost in se naj na tihem uredijo v organizaciji sami. To naše stališče si naj prečita in ga preudari tudi g. Kopina in bo prišel do zaključka, da imamo prav tudi glede trafikantov invalidov.

Omladinska prireditve. Katoliška omladina v Mariboru priredi v nedeljo, dne 2. decembra, ob pol 5. uri popoldne v Narodnem domu podučljivo igro »Za križ in svobodo.« Razven igre so na sporedu tudi pevske točke in slavnostni govor. Med odmori igrajo vse tri društvene godbe. Vstopnice se prodajajo pri vratarju frančiškanskega samostana in pri blagajni na dan prireditve. Cisti dobček je namenjen za nabavo novega glasbenega orodja in zvonov župnije sv. Marije v Mariboru. K obilni udeležbi prav uljudno vabi odbor.

Slavnost v pozdrav in proslavo godovnega dne presvitlega gospoda škofa monsignora dr. Andreja Karina dne 28. novembra 1923 se bo vršila ob pol 6. uri v samostanu šolskih sester. — Spored: 1. Gijuro Eisenhuth. Slavnostna. Pojo učiteljske. 2. Pozdrav. Govori Vera Džamonja I. r. m. 3. Vladiki v pozdrav. Prizor pri gozdnem križu. Goj. mal. penz. 4. Čestitki. Gotta Emilija IV. r. o., Pulko Danica III. letnik. 5. E. Brunner. Pastor Bonus. Šopek pesmi in deklamacij s šestimi živimi slikami. Govori Otilija Zidar. Priredijo učiteljske in notranje učenke 8. s. v Mariboru.

Slavnostno predavanje Zgodovinskega društva. — V proslavo svoje 20. letnice je Zg. dr. sklenilo, prirediti letos vrsto predavanj. Prvo tako predavanje je bilo dne 25. maja, ko je predaval dr. Stele. Drugo predavanje je imel društveni predsednik dr. Kovacič v Ptujju dne 7. novembra. Tretje predavanje bo v ponedeljek, dne 3. decembra ob 8. uri zvečer v mali kazinski dvorani. Predmet predavanja bo: Naša zgodovina v domači umetnosti. Predaval bo prof. Kovačič. Nanašalo se bo predavanje na politični položaj naših dežel v početku 15. stoletja, ko se pod pritiskom časovnih razmer javljajo prve konture jugoslovanskega ujedinjenja. Predavanje bo pojasnjevala skioptična slika znamenitega reliefja na Ptujski gori, ki se lahko imenuje okamenjena historična drama iz 15. stoletja in je eden najvažnejših historičnih spomenikov v srednji Evropi. Tu nastopajo izvirni obrazi celjskih grofov in raznih balkanskih dinastov. Da se pokrijejo stroški in Zg. dr. nekoliko pomore v njegovem težavnem finančnem položaju, se bo

pobirala mala vstopnina: prvi dve vrsti sedežev po 3 D, ostali sedeži po 2 D, stojčja po 1 D.

Koncert Podmladka Rdečega križa v proslavo drž. praznika se vrši dne 1. decembra t. l. ob 15. uri (3. uri popoldne) v Götzovi dvorani. Koncertne točke izvajajo učenci in učenke vseh mariborskih meščanskih šol. — Spored je tako obširen in tako izbran, da bo gotovo vsestransko ugajal. Ker je namenjen čisti dobiček za najrevnejše otroke tuk. osn. in mešč. šol, zato je upravičeno pričakovanje, da bo občinstvo brž seglo po vstopnicah, ki se dobe v predprodaji v trgovini Höfer in Brišnik Zlata, na dan koncerta pa pri blagajni v Götzovi dvorani.

Krščanska ženska zveza Maribor priredi v nedeljo, dne 2. decembra 1923 v Lekarniški ulici 6 predavanje. Vabijo se vse članice, da se predavanja udeležijo polnoštevilno. Odbor.

IV. ljudsko predavanje Prosvetnega kartela v Mariboru je v petek, dne 30. t. m. ob pol 8. uri zvečer v Lekarniški ulici 6. Predava profesor dr. A. Medved o zgodovini slovenskega naroda (II. del). Pridite, povabite prijatelje in znanke.

Miklavžev večer za vse krščansko socialne organizacije in druge naše somišljenike v Mariboru priredi letos orlovski odsek v Mariboru, v sredo dne 5. decembra ob pol 8. uri zvečer v Gambrinovi dvorani. Kje in kedaj se bodo sprejemala darila, bo objavljeno še pravočasno. Za deco pa nastopi Miklavž v sredo, dne 5. decembra ob 4. uri popoldne.

Seja prosvetnega kartela v Mariboru je v petek, dne 30. t. m. ob pol 7. uri zvečer v Lekarniški ulici 6. Zastopniki vseh včlanjenih društev pridite točno in zanesljivo! Posebnih vabil ne bo! — Predsednik.

Tedenski izkaz o nalezljivih boleznih v mariborskem mestnem okolišu od 18. do 24. novembra 1923: Erysipel: ostalo 3, novih 1, ozdravljen 1, umrl 0, ostane 3; škrihtinka: ostalo 2, novih 2, ozdravljen 1, umrl 0, ostane 3; difterija: ostalo 2, novih 2, ozdravljen 0, umrl 0, ostane 4; trahom: nov 1.

Splošni adresar za Maribor. V podjetjih, pa tudi v zasebnem življenju se v Mariboru že dolgo pogreša primernega splošnega adresarja, ki bi podal pregled vsaj vseh podjetij (trgovin, industrij in obrti) ter drugih znamenitejših naslovov, kakor jih potrebuje vsakdanje življenje. Tej splošni želji bo v kratkem ustrezno z izdajo splošnega adresarja Marstana. Ker imajo tudi državni in sploh javni uradi, korporacije in društva velik interes na takem adresarju, se poleg privatnih podjetnikov in drugih interesentov (zlasti hišnih gospodarjev) naprošajo, da gredo na roko s pojasnili v to svrhu posebej pooblaščenim organom redakcije tega adresarja. Na izdajo novega adresarja se opozarjajo tudi zunanji interesenti.

Trgovski gremij naznanja svojim članom, da imajo biti v soboto, dne 1. decembra vsled državnega praznika med slovesno službo božjo trgovine zaprte.

Popolnoma dela nezmožen invalid Mariborčan prosi milosrčne ljudi za prenočišče. Posreduje upravištvo »Straže«.

Ali je prav tako?

R. Košar, odbornik Kmetijske družbe.

Ze pred 12 leti se je za fari Sv. Miklavž in Sv. Bolfenk ustanovila z dovoljenjem okoliških podružnic posebna kmetijska podružnica, ki se je tako lepo razvila, da je brojala koncem leta 1919 nad 300 udov. Približno ob tem času pa se je spuntalo nekaj udov iz Sv. Bolfenka in ko so nabrali postavno število članov za ustanovitev nove podružnice na ozemlju stare, jim je glavni odbor Kmetijske družbe v Ljubljani, ne da bi vprašal staro podružnico za njeno mnenje, kratkoma potrdil novo podružnico. Nova podružnica pa je hotela naenkrat imeti del premoženja od stare, kot njeni »stari člani«, ter je konečno zahtevala, da morajo tudi vsi člani bolfenskega okrožja, ki so ostali po ogromni večini pod staro streho, zapustiti staro podružnico ter stopiti pod novi krov. Tudi temu se stari člani niso upirali, ker je veliko število udov v stari podružnici otežkočevalo uspešno delovanje in ker bi razcepitev stare podružnice v dva dela: župnija Sv. Bolfenk in župnija Sv. Miklavž dale še vedno vsakemu delu dovolj članov za uspešno gospodarstvo. Toda ta razcepitev članov in premoženja bi se naj izvršila na podlagi novega dejanskega položaja tako, da razpusti glavni odbor Kmetijske družbe stare podružnične odbore Vuzmetinci in Sv. Bolfenk ter na podlagi novo dodeljenih, oziroma ostalih članov razpiše novo konstituiranje novih podružnic. To pravilno stališče je stara podružnica Vuzmetinci vedno zastopala na vseh odborovih sejah, občnih zborih in sestankih, kar je tudi ugotovljeno v vseh zapisnikih. Občni zbori so se enoglasno izrekli za ta način rešitve. Zato jih je osupnil najnovejši dopis Kmetijske družbe in to tembolj, ker vedo, da ima Kmetijska družba prepise vseh tozadevnih zapisnikov.

Ta dopis pa se glasi:

»Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani. Št. 1695. Ljubljana, dne 15. 11. 1923. Načelnistvu podružnice Kmetijske družbe za Slovenijo pri 1. Sv. Miklavžu, 2. Sv. Bolfenku. Z ozirom na pritožbo kmetijske podružnice pri Sv. Bolfenku, da ji podružnica Sv. Miklavž iz njenega delokroga odvzema ude, se je imenike udov pregledalo in ugotovilo, da je neupravičeno vpisanih pri podružnici Sv. Miklavž 32 udov, ki spadajo v območje podružnice Sv. Bolfenk. Vsled tega pade število udov podružnice (pravilno Sv. Miklavž, ne Vuzmetinci) od 119 na 87, vsled česar ima ta podružnica voliti samo dva delegata ter se pozivlja, da se z ozirom na to, ker je na občnem zboru dne 21. okt. t. l. izvolila tri delegate, semkaj nemudoma sporoči, ka-

teri delegat naj se črta, odnosno bo družba v nasprotnem primeru sama črtala po podružnici zadnje navedenega delegata. Podružnica Sv. Bolfenk je doslej imela 35 udov, k temu pa priraste 32 neupravičeno pod šentmiklavško podružnico včlanjenih udov, ima torej skupaj 67 udov. Z ozirom na to ima podružnica Sv. Bolfenk voliti ne enega delegata, kakor se je to zgodilo na občnem zboru dne 17. junija, ampak dva, ter se je tuoradno odredilo sklicanje občnega zbora in se istega objavilo v »Kmetovalcu« za dan 2. decembra t. l., ob osmih zjutraj v prostorih g. Jak. Zabavnik v Jastrebcih, na katerem je v smislu tega odloka izvoliti na novo dva delegata za družbeni glavni občni zbor, ki bo v Ljubljani dne 16. decembra t. l. Na občnem zboru dne 17. junija t. l. izvoljeni delegat se po sedanjem stanju ne more smatrati za pravilno izvoljenega, ker gori omenjenih 32 udov ni imelo prilike udeležbe na imenovanem občnem zboru; je pa ta delegat lahko zopet izvoljen. Za primer, da sta si na občnem zboru podružnice Sv. Miklavž stali pri volitvah delegatov dve stranki nasproti in da je vsled gori navedenih 32 udov glasovalni rezultat izpremenjen, se bo, ako se v to pokaže potreba, o tem še posebej razsojalo. Pri razdelitvi podružnice Vuzmetinci v dve novi podružnici, ki se sedaj imenujeta Sv. Miklavž in Sv. Bolfenk, kar soglašata tudi z župnijami tega imena, se je svoječasno določilo in tudi po Zvezi podružnic Kmetijske družbe za ormoški okraj v seji dne 22. nov. 1920 enoglasno določilo obema podružnicama delokrog, odnosno območje, in sicer za podružnico Sv. Miklavž: Veliki Brebrovnik, Sv. Miklavž, Hermanci; za podružnico Sv. Bolfenk: Kog, Jastrepci, Vodranci, Vitan, ter sta bili obe podružnici s tem sporazumni. Teh sklepov se imata podružnici držati. Družba sama je v tem smislu popravila tudi imenike obeh podružnic in jih v prilogi istočasno pošilja obema podružnicama. Odslej se bo strogo pazilo, da se ne bodo vpisovali člani iz območja ene podružnice v imenik druge. Načelnistvo podružnice Sv. Miklavž se s tem istočasno pozivlja, da izroči podružnici Sv. Bolfenk 32krat po 5 din., to je 160 din., neupravičeno inkasirane petdinarskega odtegljaja od udnine, ki so je udje vplačali podružnici Sv. Miklavž, namesto da bi jo bili vplačali podružnici Sv. Bolfenk. S tem so dosedanja spori končno veljavno rešeni. — Pečat. — Poslevočedi podpredsednik: Ivan Pipan. — Tajnikov namestnik: Jamnik.

Kmetijska podružnica Vuzmetinci je na to odgovorila:

»Podružnica Slov. Kmetijske družbe Vuzmetinci dne 23. 11. 1923. Št. 215. (Pečat.) Kmetijski družbi za Slovenijo, Ljubljana. Oziraje se na tamošnji dopis št. 1695 z dne 15. 11. 1923 se uljudno poroča, da se omenjeni dopis ne more vzeti na znanje, ker ne odgovarja dejanskim razmeram. 1. Se imenovani spor ne da rešiti na podlagi tega dopisa. 2. Se udje naše podružnice sedaj med letom ne dajo nasilno ločiti, ker so bili sprejeti pravilno, plačali udnino ter uživajo vsled tega vse pravice pravih članov do 1. januarja 1924. 3. Ni od podružnice Sv. Bolfenk pri naši podružnici samo 32 udov, kakor navaja dopis, ampak v celem 63 udov, ker spadajo tje tudi kraji Gomila, Zasavec, Medžimurje, Stantinci itd. 4. Kaj se naj zgodi s člani-vinogradniki, ki niti ne prebivajo v območju te ali one podružnice, ampak n. pr. v Dravski ali Murski dolini ali celo v Nemški Avstriji? 5. Ker smo imeli z ozirom na število članov dne 31. marca 1923 pravico do treh delegatov, bi torej od izvoljenih odpadla dva, ki sta glasom dopisa člana pri Sv. Bolfenku (Jože Breznik in Franc Planinc). Radi tega prosi podpisana podružnica, da bi za letoš ostalo vse pri starem in da bi obveljali tudi izvoljeni trije delegati, ker bi se sicer kršila pravila. Pač pa se zahteva, da glavni odbor razpusti odbora stare podružnice Vuzmetinci in Sv. Bolfenk in odredi nove volitve istih podružnic za Sv. Miklavž in Sv. Bolfenk na podlagi števila članov, ki so plačali članarino do 1. 1. 1924, kakor je to zahteval izvanredni občni zbor dne 27. 8. 1922 pod točko 6. Prepis zapisnika leži pri družbi. Volitve se naj izvršijo tekom mesecev januarja ali februarja 1924. — Drago Pinterič, tč. tajnik. — Josip. Tomažič, tč. predsednik.

Priloga k št. 21. Podružnica Slov. Kmetijske družbe Vuzmetinci dne 23. 11. 1923. Kmetijski družbi, Ljubljana. Uljudno se poroča, da so bili glasom zapisnika občnega zbora naše podružnice pod predsedstvom podpredsednika g. R. Košarja dne 21. oktobra 1923 pravilno izvoljeni sledeči delegati na podlagi stanja članov podružnice z dne 31. 3. t. l.: 1. Breznik Jožef, veleposestnik, Sv. Bolfenk pri Središču. 2. Anzelm Polak, župnik, Sv. Miklavž. 3. Franc Planinc, župnik, Sv. Bolfenk pri Središču. Nasprotna lista: Anton Golenko, Josip Pavličič in Anton Berko, je dobila samo en glas. Na zgoraj imenovanem zapisniku lastno-ročni podpisi: Robert Košar, tč. podpredsednik. Drago Pinterič, tč. tajnik.

Iz navedenih dejstev se torej razvidi, da vzrok še vedno trajajočega spora ne leži toliko v podružnicah, ki so ga hotele že davno rešiti, ampak pri vodstvu Kmetijske druž-

be. Vsekakor je tudi čudno, da se reši ta spor sedaj na »tak« način in »še« 15. novembra t. l.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

71

«Res. Kakor vidite, to ni moja stvar. — Pa zdj se, da se vam mudi, gospodi!» je pridjal, ko je Chauvelin že spet pogledal na uro. «Morebiti imate važen sestanek? E-hm — prosim, nikar se ne dajte motiti! Moj čas je moj čas —»

Počasi je vstal in si potegnil stol k ognjišču.

Spet so lomile Margareto hude skušnjave, da bi pohitela k njemu. Čas je mineval. Desgas je utegnil vsak hip vstopiti s svojimi ljudmi. Percy ni vedel ničesar in —

Oh, kako strašno je bilo —. Da se ni vedela pomagati —!

«Meni se prav nič ne mudi», je nadaljeval Percy dobrovoljno. «Ampak, pravim, niti trenutek dalje nego je neobhodno potrebno, nočem ostati v tej luknji. — Poslušajte, gospod», je dejal, ke je Chauvelin iznova pogledal na uro, «tista vaša ura tamle ne bo šlanič nagleje, pa če jo še tolikokrat potegnate iz žepa —. Morebiti — e-hm — pričakujete prijatelje?»

«Hm — jaz — da, prijatelja pričakujem.»

«I m — bo že prišel, nič se ne razburjajte, he he he —! Pa pravim, e-hm, prisedli bi malo sem k ognju, presneto mrzlo je začelo bit!»

Podrezal je s krepelcem v ogenj, da so iskre letele.

Prav nič se mu ni mudilo in niti pojma, se je zdelo, ni imel o nevarnosti, ki se mu je bližala z vsakim trenutkom. Privlekel je še drugi stol k peči in Chauvelin, ki svoje razburjenosti sploh ni mogel več prikrivati, je prisedel, pa tako, da je gledal proti vratom.

Četr ure je minilo, kar je Desgas odšel. Margareti je bilo popolnoma jasno in razumljivo, da je Chauvelin opustil vse svoje načrte z begunci in z »Blauchardovo koč« in da je hotel uporabiti ugodno priliko ter koj tukaj v »Sivi mački« prijeti »Dušico«.

«Imate dobre prijatelje, kaj?» je besedičil Percy brezbrizno. «Pa ne da bi kje čakali na kakšno gospodično, he he he —. Seveda, oprostite! Take neumestne šale, kajne! je pravil in malomarno šel nazaj k mizi. «Ko me pa nič ne briga, bodete rekli, na koga čakate —»

Pa Chauvelin ga ni poslušal. Oči in ušesa, vse je bilo pozorno in napeto. Vsak hip je moral Desgas vstopiti.

In res —. Margareta je pridrževala sapo, njeno bistro uho je ujelo glasove številnih umerjenih korakov —.

Desgas je bil in njegovi ljudje z njim —.

Se par minut, pa bodo vstopili —. In še trenutek, pa se bo zgodilo —.

DANIEL OMERZU SLOVENSKA BISTRICA TRGOVINA Z MANUFAKTURO IN ŠPECERIJO

Vedno sveža velika zaloga češkega in angleškega sukna za moške
Nizke cene!

Volneno blago za neveste!

Svilnate robce, platno, cefirje, barhente i. t. d.

Zimsko perilo, barhenti za obleke, barhenti in flanela za zimsko perilo, velika izbira sukna, kamgarna, ševijota itd. za moške in ženske obleke, koce, odeje, slamnjače, itd. itd. Vse to kupiš ugodno v manufakturni trgovini Fr. Majer, Maribor, Glavni trg št. 9. 591

Nepremočljivo blago za pelrine in pristni tirolski lodni se po nizki ceni prodajajo pri Franjo Majer-ju, Maribor, Glavni trg 9. 590